

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibus

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnium Tractatus II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

VI. Distinguantúrne tres animæ realiter, vel essentialiter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

Vnde, vt Patres notant, in ipsa rerum creatione hanc differentiam Deus ostendit. Nam animalia bruta generali quodam modo, sicut res cæteras creauit, hominem vero speciali modo, ac honore fabricatus est: & rationalem animam illi inspirauit. Ideoque de illo solo dixit, *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Nec est verum operationem sensus esse immaterialem, aut recipi in sola anima: & non potius in organo corporeo, & quanto. De qua re postea ex professo dicendum est.

Secunda regnula est, animam perfectioris gradus semper supponere inferiorem, vel inferiores gradus ita vt nec rationalis a sensitiua, nec sensitiua a vegetatiua separetur. Hanc tradit Aristoteles in citatis locis, & est communiter recepta, & per experientiam nota. Nam gradus rationalis animæ in solo homine inuenitur, in quo a gradu animæ sensitiuæ non seperatur, vt est notum experientia. Ergo nunquam separatur rationalis gradus animæ a sensitiua. Dices priorem propositionem exclusiuam solum habere locum in anima, quæ est actus corporis mortalis: in immortalis autem corpore posse inueniri rationalem gradum sine sensitiua. Vnde Arist. quasi hoc prauidens doctrinam hanc ad mortalia viuientia limitauit, indicans, vel in intelligentijs, vel in calis animam rationalem sine sensitiua inueniri, vt patet ex lib. 2. de Anima, cap. 2. text. 15. vbi sic dicit, *Sed hæc quidem vis, (id est vegetatiua) a cæteris se iungi, separarique potest: cætera autem in ipsis mortalibus ab ipsa nequeunt separari*. Et clarius cap. 3. text. 32. *Quibus mortalium inest ratio, his sunt continuo, & cætera cuncta*.

Respondemus autem, aliud esse loqui de gradibus propriarum animarum: aliud verò de gradibus viuientium absolute. Hic priori modo loquimur: & sic nulla esse potest rationalis anima, quæ non sit actus corporis sentientis, seu apti ad opera sensuum. Quia non potest talis anima corpori vni, vt forma, nisi, vt per illud propriam intellectuale cognitionem aliquo modo accipiat: non potest autem corpus intellectuali cognitioni deferre, nisi medijs sensibus: & ideo non potest esse actus corporis, quod vitam sensibilem non participet: quem discursum habet Diuus Thomas 1. p. q. 51. & alibi, & in lib. 1. de Angelis, cap. 6. illum latius explicuimus. Et ex eodem vltimus concluditur veram animam rationalem semper esse actum corporis natura sua mortalis, quia illud solum capax est organi sensuum, vt infra videbimus. Quapropter de propria anima loquendo, limitatio de corpore mortali non erat necessaria, cum nulla sit vera anima rationalis corporis immortalis: quia nec corpora cælestia sunt verè animata, vt nunc supponimus, nec intelligentiæ immortales habent corpora sibi substantialiter vnita, vt in principio tractatus de Angelis ostensum est: nec anima humana est in aliquo statu actus corporis natura sua immortalis: ideoque simpliciter, & sine limitatione verum est, nullam esse rationalem animam re ipsa separabilem a sensitiua, & vegetatiua, nec dari viuens rationale, quod non sit sensitiuum, & vegetabile. Si verò loquamur de viuentibus absolute, vt abstrahunt, a viuentibus simplicibus, vel compositis, seu ab habentibus vitam per animam, vel per suam integram substantiam: sic verum est posse dari viuens intellectuale a sensu, & nutritione, separatim. Et fortasse in hoc sensu Aristoteles limitationem adhibuit, quia huiusmodi viuens non est nisi immortale, vel fortè illam posuit limitationem, vt intelligentias motrices colorum excluderet: non quia necessaria esset exceptio, cum illæ non sint veræ animæ, nec sint rationales, eo modo quo humanæ animæ, sed quia voluit ab illa disputatione abstrahere, & modum animationis

Franc. Suarez de Anima.

colorum non examinare, vt supra tactum est.

Et hinc facile ostendi potest alia pars huius regule, nimirum, gradum sensitiuum non posse a gradu vegetabili ita in re separari, vt viuens sentiens, & non se nutriendum inueniri possit. Quod etiam tradit Aristoteles in citatis locis, quamquam in priori loco cap. 2. lib. 2. de Ani. videatur eandem limitationem hic adiungere, scilicet, vt de viuentibus mortalibus intelligatur, inueniens, posse esse viuentia, quæ in corporibus immortalibus sentiant, & non nutrantur. Sed alienum planè hoc est à doctrina Philosophi, cum ipse infra ex professo ostendat, non posse organa sensuum esse, nisi in corpore mixto ex elementis, ac subinde natura sua mortali. Illa ergo non est limitatio, sed declaratio, vel potius probatio huius partis. Ideo enim gradus sensitiuus necessariò vegetatiuum supponit, quia non potest inueniri, nisi in corpore corruptibili, vt potest mixto ex elementis, & temperamento primarum qualitatum. Imò necessariò esse debet in corpore, quasi ab intrinseco mortali, quia oportet esse organicum, & partium dissimilariarum, quæ ad sensus recipiendos, & eorum actus exercendos aptæ, ac cum debita varietate dispositæ sint. Ex hac verò partium organicarum compositione intrinseca mortalitas corporis nascitur, & ideo ad conseruandum huiusmodi corpus diuturno tempore nutritio, ac vegetatio necessaria est. Et præterea vis sentiendi per spiritus communicatur, qui spiritus propter suam subtilitatem, & frequentem agitationem facile euanescent, & ideo ad eorum restaurationem virtus nutriens necessaria est. Et ideo animam sensitiuam coniunctam esse vegetanti necessarium est, quia sine illius ministerio, nec conseruari, nec operari in corpore & per corpus potest.

Vnde colligi potest generalis ratio vtriusque regule, quoad vtramque partem eius: quoniam inimus gradus comparatur ad medium, & hic ad supremum, tamquam genus ad differentiam altioris ordinis, vel gradus contrahibilis ad contrahentem, & tamquam imperfectum ad perfectum, genus autem inueniri potest sine differentia eleuante illud ad perfectiorem ordinem: non tamen è contrario: & natura ab imperfectis ad perfectiora sensum progreditur: & ideo inferior gradus separari potest a medio, & medius a supremo: non tamen è contrario. Nec in his assertionibus difficultas alicuius momenti occurrit.

CAPVT VI.

Distinguantur tres animæ realiter, vel essentialiter.

Tertio loco tractare, ac explicare promissimus in c. 4. num. 3. quanta sit distinctio inter hæc membra, & simul de reali, ac essentiali distinctione questionem proponimus: quia vnius cognitio ab altera pendet. Ad vtramque verò exponendum varios sensus illorum trium membrorum, & plures comparationes, quæ inter illas animas fieri possunt, distinguere oportet. Possunt enim conserri, vel prout in subiectis distinctis, & diuersorum graduum inueniuntur: vel prout in eodem composito, seu viuente vniuntur. Vt, v. g. si comparemus animam arboris, equi, & hominis, vel in eodem homine animam, quæ est principium vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi: vel in equo animam nutrientem, & sentientem. Veruntamen prior sensus nullam habet questionem. Nam per se notum est tres animas in eo sensu acceptas esse realiter, & substantialiter distinctas, cum componant supposita realiter distincta, & illis distinctos effectus formales conferant, scilicet, esse plantæ, equi,

C 3

6.
Posterior
pars regule
ostenditur.

7.
Concluditur
generalis
ratio pro
vtriusque
regula.

8.
Variis sensus
præsentis
questionis
aperiuntur

equi, & hominis. Hæc autem distinctio ut realis tantum est, valde materialis est: nam etiam inter duas animas humanas, & inter quascumque solo numero distinctas reperitur. Quæstio ergo præcipua, & gravis est de his animabus, quando gradus earum in eadem natura, vel supposito, aut composito coniunguntur: Estque celebris hæc quæstio in homine, an in eo principium vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi sint tres animæ realiter distinctæ? Quæ habet specialem difficultatem in anima rationali: & ideo melius tractabitur inferius post explicatam illius anime specificam essentiam, & substantiam. Hic verò pauca dicemus de distinctione inter animam vegetantem, & sentientem, quando in vna natura copulantur, in quo sensu habet locum quæstio in brutis. Ex his verò, quæ de illis dicemus, parabitur via ad ea, quæ de anima rationali dicenda sunt.

Sensus præcipuus in hoc capitulo dicitur.

2. Quod distinctio essentialis separanda sunt certa ab incertis. Primum clarum est, in pure vegetabilibus viventibus sola vita plantarum, dari posse animas essentialiter diversas in arboribus specie diversis: in his autem, quæ sunt eiusdem speciei, animas non esse essentialiter diversas, sed solo numero distinguui. Quia diversitas specifica inter composita a formis essentialiter diversis nascitur: & e contrariis si composita non specie: sed solo numero differunt, non possunt animæ maiori differentia distinguui.

3. Secundo receptum est ferè apud omnes (paucissimis exceptis) animam, quæ constituit ficulneam, v. g. in generali ratione viventis, seu vegetabilis, aut plantæ, vel arboris: & quæ constituit illam in esse ficulneæ non esse plures, vel duas realiter distinctas, sed esse unam, & eandem habentem plures differentias essentielles ratione distinctas secundum convenientias, vel dissimilitudines, quas cum alijs rebus eiusdem generis habet. Quæ differentia inter se dici possunt essentialiter distinctæ, non re, sed ratione: nec distinctæ, ut omnino oppositæ, sed ut inter se subordinatæ tanquam potentia, & actus, seu tanquam determinabile & determinans secundum rationem: ita enim composita inter se comparantur, & cum proportionem eadem est ratio de animabus, seu formis, per quas ipsa composita physice constituuntur.

4. Quod à simili declarari potest in formis corporum non viventium, quæ intra eundem gradum inanimatorum, non ascendendo ad perfectiorem gradum viventium, talia composita cum convenientia generica, & differentia specifica inter se constituunt: ut, verbi gratia, formæ ignis, & aque, quibus in genere elementis, & in specie talis, vel talis elementi constituentur, sicut inter se essentialiter distinctæ secundum speciem, licet in ratione generica essentialiter conveniant: in vnoquoque verò elemento illorum vna realiter forma est, per quam, & in esse elementi, & in esse talis elementi physice constituitur. Nec aliud cogitari potest, nisi fingendo tot formas physicas, & realiter distinctas in compositis physice multiplicari, quot prædicata generica, & specifica nos in eis nostris conceptibus distinguimus. Hæc autem cogitatio vana est, & improbabilis. Tum quia alias infinitas formas realiter multiplicare necessarium esset, quia nos in infinitum possumus talia prædicata multiplicare, & innumeris modis rerum similitudines, & dissimilitudines distinguere, & inter se ordinare solemus. Tum etiam, quia in ipsismet formis, & substantijs simplicibus illas rationes, & genericas, & específicas distinguimus. Tum denique, quia ineptissimum est transferre ad res ipsas distinctionem, & modo nostro concipiendi fabricatam, & in sola maiori, vel minori similitudine earundem rerum fundatam. De qua rescripti latius in Metaphysica.

phys. disp. 13. sect. 3. præferim à n. 12. & disp. 15. sect. 10. nu. 5. & sequentibus. ubi objectionibus, quæ fieri solent, respondi.

Tertio tanquam notum ponimus, animas vegetativas animalium, si inter se conferantur, cum in eadem proportionem distinguui, vel non distinguui essentialiter. Dicendum est ergo in animalibus eiusdem speciei, non esse differentiam essentialem, sed tantum numericam inter animas vegetabiles, sicut est etiam inter animas sentientes: quia eandem convenientiam in facultatibus, & actionibus partis vegetantis, quam sentientes habent: ut experientia docet. Et ratio est, quia in eis anima vegetativa subordinatur sentientiæ, & illi ministrat: cum ergo sentitur anima tantum numero differat, idem dicendum est de vegetativis, prout in illis dicitur, vnde et conuerso, propter eandem rationem & experientiam, in animalibus diversæ speciei etiam animæ vegetantes essentialiter distinguuntur, est enim eadem proportio: quomodo autem fiat hæc distinctio, & in quo consistat, statim dicitur. Idemque cum proportionem de hominibus iudicandum est: nam sicut habent animas rationales, solo numero inter se distinctas: ita etiam vegetativas, vel sentientes: quod secus est respectu aliorum viventium, ut postea dicemus. Vnde tandem concluditur, animam vegetativam plantæ, & animalis habere inter se essentialiter diversitatem: nam in eo etiam gradu magis differunt, quam duæ plantæ specie diversæ inter se. Idemque diversis modo nutritionis augmenti, & generationis animalium, & plantarum, & diversis facultatibus, & organis naturalibus, quæ ad huiusmodi actiones habent, manifestè colligitur.

Solum ergo relinquitur dubium, quæ sit differentia illa, per quam essentialiter differunt formæ vegetativæ animalis, à formæ vegetativæ plantæ, an sit aliqua particularis, seu magis determinata intra eundem gradum vegetativum, sicut distinguuntur inter se duæ animæ duarum arborum specie diversarum, vel distinctio sit per differentiam alterius ordinis, & rationis: videtur enim primum esse dicendum: quia actus, & potentia debent esse proportionatæ, ac subinde eiusdem rationis esse debent: sed duæ animæ vegetativæ, equæ, & oliuæ, conveniunt in eodem genere animæ vegetabilis: ergo etiam differre debent per differentias eiusdem ordinis, & gradus, ut illi generi coaptari, & proportionari possint. Deinde potest physice hoc ostendi, quia planta, & animal non solum differunt in sensibus, quæ est veluti privativa differentia: nam animal habet sensus, quibus planta caret: sed etiam positivè differunt in facultatibus naturalibus partis vegetativæ, quia in vtroque inveniuntur convenientes inter se in genere facultatum vegetabilium, & differentes intra eundem gradum in modo, & substantia actionum ad illum gradum pertinentium.

Nihilominus dicendum est, animam vegetandis, quæ est in equo, non differre essentialiter ab ea quæ est in arbore, v. g. oliuæ per differentiam specificam intra gradum vegetabilem contentam determinatam, & contrahentem genus animæ vegetabilis, sed hanc determinationem in equo determinatè fieri per differentiam altioris ordinis, seu gradus, ut ipse sentit. Probatur, quia vel illa differentia veluti contrahens genus vegetabilis animæ in equo esset differentia specifica, & vltima intra eundem gradum contenta, vel esset differentia subalterna, amplius determinabilis: neutra cogitari potest: ergo nulla fingi potest talis differentia. Consequentia est clara ex sufficienti partium enumeratione facta in maiori propositione. Minor autem quoad priorem partem probatur, quia illa

SVARE Z
de Angelis, o
m G. d. rum, e
anima.

D. V. 2

Si illa differentia esset specifica, & vltima: per illam constitueretur anima vegetatiua equi in quadam specie vltima animæ vegetabilis, non transcendens gradum plantæ, seu formæ constituentis quoddam indiuiduum viuens specifica vita plantæ. Consequens autem est absurdum, & impossibile: ergo talis contractio, ac differentia impossibilis est. Probatur minor, quia indiuiduum sic constitutum, non esset tantum indiuiduum generis, sed esset eiusdem speciei vltimæ: nam per formam indiuiduam eiusdem speciei vltimæ constitutum esset: ergo non posset simul esse indiuiduum alterius speciei substantialis, quod est contra hypothesein. Nam tractamus de equo, in quo anima, quæ in illo est principium vegetandi, consideramus. Illa ergo non potest esse talis, quæ excludat constitutionem eiusdem indiuidui in specie animalis: esset autem talis, si prius esset anima constituta in aliqua specie vltima viuentis intra gradum vegetabilem prædictæ sumptum.

Alterā verò pars minoris prius subsumptæ, scilicet, quod illa differentia non possit esse subalterna, & intra gradum vegetabilem cōtenta, probatur: quia si illa differentia non est vltima, erit communis alijs: vel ergo est communis alijs plantis, seu viuentibus intra solum gradum vegetabilem contentis, & hoc dici non potest, quia infra gradum vegetabilem, vti sic, nulla est differentia communis animæ equi, & quibusdā formis plantarum magis, quam alijs: vel si omnibus communis est, profecto non est differentia distincta à cōmuni differentia animæ vegetatiuæ, nec magis limitata, aut determinata, quam illa. Concludimus ergo genus animæ vegetabilis, prout est in animalibus immediatè contrahi per differentiam eleuantem illum ad genus sensitiuum: ac proinde quancumque particularem animam vegetabilem, quæ in animalibus consideretur, vt distincta essentialiter ab anima plantæ, immediatè ab illa distinguatur per differentiam eleuantem genus vegetabile ad gradum sensitiuum. Quia in animali non est medium inter viuens, & animal: seu inter vegetabile, & sensitiuum, nec in equo est tale vegetabile, nisi quia sensitiuum est: nulla enim differentia media inter illa duo in equo potest cogitari.

Nec obstant rationes dubitandi supra positæ. Ad primam enim dicitur, inter vegetabile, & sensitiuum sufficientem proportionem inueniri, vt inter se tantquam determinabile, & determinans, seu tantquam potentia, & actus metaphysici comparentur. Quia, & vegetabile ministrat sensitiuo, & per illud eleuatur, & perhicitur. Ad secundam verò non desunt, qui negant facultates sequentes gradum genericum esse specie diuersas in speciebus eiusdem generis, vel eiusdem, vel diuersi gradus. Sic enim aliqui putant, sensus, v.g. visum, esse eiusdem speciei in omnibus animalibus, etiam homines comprehendendo: qui fortè idem dicerent de facultatibus naturalibus partis vegetabilis, nimirum, esse eiusdem speciei in omnibus plantis, & animalibus: sed hoc incredibile est, & de sensibus id attingemus inferius. De inferioribus verò facultatibus, videtur id manifestè colligi ex actionibus talium facultatum, & ex organis earum, ac dispositionibus, quas in illis requirunt, & ex substantijs, vel intermedijs, vt sic dicam, vel quas in fine producant: vt sunt sanguis, spiritus, caro, &c. Cōcessa ergo illa distinctio inter facultates vegetatiuæ partis animalis, vel plantæ, respondeo, illam maiorem perfectionem, quam in animali habent, ex coniunctione ad gradum sensitiuum prouenire: quia non est in illis alia differentia media, vnde proueniat: sicut ostensum est. Et ex hinc, seu effectui talium facultatum ostendi potest. Nam totum nutriendi, & vegetandi officium præstant accommodatum muneri sentiendi: signum ergo

est facultates illas ita manare ab anima vegetatiua, vt simul manent ab illa, vt eleuata ad talem animam per coniunctionem ad gradum sensitiuum.

Atque ex resolutione huius dubitationis circa distinctionem essentialem, expeditur facillè altera de distinctione reali. Dicendum est enim in bruto animali non esse duas animas realiter distinctas, per quas in esse viuentis, seu vegetabilis, & in esse animalis constituitur. Quæ assertio communissima est, & hoc tempore ab omnibus recepta. Omitto verò authores, quia in locis citandis Metaphysicæ illos allegauimus: & infra tractando de anima rationali aliquos referam. Probatur ergo dicta resolutio, primò, quia planta non constituitur in gradu corporis multi, & vegetabilis per duas formas realiter distinctas: ergo nec brutum constituitur in gradu viuentis, seu vegetabilis, & sensibilis per duas animas realiter distinctas. Antecedens probatum est latè in Metaphys. disp. 13. sect. 3. & disp. 15. sect. 10. a. n. 8. Consequentia verò probatur ex similitudine rationis, ac proportionis: nam sicut se habet gradus sensitiuus ad vegetatiuum, ita se habet vegetatiuum ad gradum corporis multi communis inanimatis. Secundum argumentum simile est: quia in equo non sunt duæ animæ, quibus in esse animalis, & in esse equi constituitur. Antecedens receptum est cōmuniter, & consequentia tenet à paritate rationis. Nam licet sensitiuum addat nouum gradum supra animal, hoc non obstat: quia semper illi duo gradus comparantur, vt genericus, & specificus.

Vnde à priori argumentor tertio ex discursu facto. Quia anima vegetatiua in equo non est in re ipsa, quasi separata ab omni determinatione, seu specificatione generalis gradus vegetatiui: ita vt sit quasi indiuiduum generis, in re ipsa existens separatam ab omni specie, id enim repugnat: quia abstractio generis ab speciebus, non est realis, sed rationis, multo magis, quam sit abstractio speciei ab indiuiduis. Vegetatiuum autem est genus, & valde generale, ac abstractum. Ergo impossibile est esse in re ipsa aliquam animam vegetatiuam in solo illo genere constitutam. Est ergo anima vegetatiua equi determinata in re ad aliquem modum vegetatiui: ergo talis determinatio non est per aliam animam in re ipsa distinctam, quia vna anima non est actus physicus, ac realis alterius animæ, vt est per se notum: est ergo illa determinatio per differentiam sola ratione distinctam. At verò illa contractio non est per differentiam contentam sub gradu vegetatiuo, vt discursu præcedenti ostensum est: ergo est per differentiam gradus sensitiui: ergo in re vna, & eadem forma est, quæ equus est viuens, & animal, licet secundum rationem genericam, quæ viuens constituit, concipiat, vt vegetatiua tantum: & sub ratione minus abstracta, & specifica respectu prioris, vt anima sensitiua apprehendatur. Et confirmatur, quia alias si anima vegetatiua, vt præcisa à gradu sensitiuo, esset forma specifica in aliqua specie vltima, compositum ex illa, & materia esset substantia completa in aliqua specie vltima substantiæ, & sic non esset per vltiorem formam substantialem determinabilis, seu actuabilis: repugnat ergo in eodem animali duos illos substantiales gradus esse ab animabus realiter distinctis: de qua re in allegatis Metaphysicæ locis plura videri possunt.

Et ex his cum proportionem concluditur, etiam in homine animam constituentem ipsum in esse vegetabilis, & animalis non esse duas formas inter se realiter distinctas, sed vnā, & eandem animam. De qua, eadem proportionem, concludi potest non esse in homine distinctam à rationali. Hoc autem in homine habet specialem difficultatem

10
Quæ ad di.
stinctionem
realem s.
assertio in
ordine.

Probatur 2.

Probatur 3.

11
Probatur 3.
à priori

Confirm.

12
Proxima s.
assertio præ-
cedit etiam
in homine.

propter immaterialitatem animæ rationalis. Et ideo prius quam illa tractetur, & expediatur, naturam, & substantiam rationis animæ, eiusque informationem explicare necessarium est: ideoque, ut dixi, illam nunc omittimus. Et consequenter de alijs duabus animabus vegetatiua, & sensitua inter se collatis, nouam hic difficultatem mouere necessarium non est: tum quia nulla occurrit alius momenti: tum etiam, quia soluendo difficultates circa animam rationalem à fortiori alia expedientur.

13
Sine diuisione
animæ in
membra re,
an ratione
distineta.
Quomodo si hoc
ergo declarandum,
aduertere oportet,
illa tria
membra
in diuisione
re.

Solum superest in hoc puncto explicandum, quo modo anima in communi in tres animas distinguatur, cum sepe illæ reuera non sint tres animæ, sed in eodem ita coincidunt, ut duæ illarum, vel omnes tres in unam simplicem vniantur. Ad Quomodo si hoc ergo declarandum, aduertere oportet, illa tria membra duobus modis accipi posse. Primò ut in re ipsa existunt cum separatione reali, & supposita, ut sic dicam, vnius gradus ab alio. In quo sensu anima vegetatiua dicitur illa, quæ tantum vegetatiua est, id est, quæ secundum suam vltimam differentiam intra gradum vegetabilium continetur, & limitatur. Sensitiua verò, quæ ad gradum sensituum ascendit, & ultra non progreditur, sed intra illum vltimam speciem habet: rationalis verò, quæ in viuentem corporeo principium est intelligendi, esto sit etiam principium aliarum actionum. Et in hoc sensu tria illa membra semper realiter distinguuntur, & essentialiter etiam secundum species vltimas: ut ex discursu proxime facto satis notum est.

14
Quomodo in
distinctione
ratione

Secundò possunt illa membra sumi secundum præcise, & abstractas rationes communes principij vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi, ita ut vegetatiua præcise sumatur secundum genericam rationem principij vegetandi, abstracta ab omni determinatione, seu differentia contrahente illam genericam rationem, siue intra illud gradum, siue ultra illum. Et similiter anima sensitua cum proportionem cum eadem abstractione sumenda est: rationalis verò ex se solum dicit specificam rationem communem. In hoc ergo sensu illæ tres animæ non distinguuntur, ut tres formæ physice distinctas, sed ut tria prædicata subordinata, quasi in linea prædicamentali, sicut distinguuntur, viuentis, animalis, & hominis: nam cum eadem proportionem distinguuntur prædicata generica, & specificata in formis, sicut in compositis, quæ per illas constituuntur. Et sub hac ratione non est inconueniens, quod plura ex illis membris in vnum conueniant, quia ut sic non necessariò distinguuntur res, sed ratione tantum, ut in generibus, & speciebus subordinatis manifestum est, & in capite octauo magis explicabitur.

CAPVT VII.

Cur tres tantum animæ distinguantur, cum numerentur quatuor viuentium gradus, & quinque potentiarum genera.

1
Ratio diuisionis
bis ad bis

In hoc capite explicandum est, quod in quarto capite, num. 3. quarto loco posuimus, scilicet, an prædicta diuisione sufficiens sit. Et ratio dubitandi esse potest, quia gradus non distinguuntur à nobis, nisi per operationes, & facultates: quia illos non in se, neque per causas cognoscimus, sed à posteriori per effectus inuestigamus, & sic animæ potentia distinguuntur quinque ab Aristotele, scilicet vegetatiua, sensitua, intellectiua, appetitiua, & potentia motiua: & modi operationum distinguuntur saltem quatuor. Ergo quinque, vel saltè quatuor animæ sunt distinguendæ. Et hoc posterius de quatuor modis operationum, confirmat Arist.

1. Pars.

2. Pars ex
Arist.

lib. 2. de Ani. cap. 2. Vbi in posteriori animæ definitione quatuor membra ponit, dicens, Animam esse principium eorum quæ his definiuntur, vegetatiua, sensitua, intellectiua, etiam motu. Ergo addendum fuisse in diuisione quartum membrum, scilicet, anima loco motiua. Probatur consequentia, quia etiam illa est actus corporis physici organici, & principij specialis operationis vitalis, utique motus progressiui, qui viuentium proprius est, & non minus distinguitur ab alijs tribus animabus, quam ipsa inter se distinguuntur. Nam sicut anima vegetatiua separabilis est à sensitua, & non è contra: ita anima sensitua secundum ipsum Aristotelem est separabilis à loco motiua, & non è contrario, & loco motiua separabilis est à rationali, & non è conuerso: ergo eadem ratio est distinguendi animam loco motiuam à cæteris, & constituendi illam inter sensituiam, & rationalem, quæ est distinguendi cætera inter se. Et confirmatur, quia, ut diximus, eadem est ratio de toto, & de parte, seu de concreto, & abstracto, seruata proportionem. Sed Aristoteles distinxit quatuor gradus viuentium: ergo eadè ratione distinguere debuit quatuor species animarum.

Imò hinc vterius sequitur, plures quam quatuor animas esse distinguendas: quia ut duæ species animarum distinguantur, satis est ut ita inter se compareantur, quod vna sit ab alia separabilis, & non è contrario: sicut vegetatiua separatur à sensitua, & non è conuerso: at verò intra latitudinem animæ sensitivæ, possunt plura membra eodem modo distinguui. Nam in primis quædam est anima, quæ solum est principium tangendi, seu sensus tactus, & separatur ab alijs sensibus, licet è contrario anima sensitua simpliciter non sit separabilis ab anima tactiua, ut sic dicam. Vnde Philopon. lib. 2. cap. 2. de Anima, distinguit gradum viuentium medium inter plantas, & animalia, quem vocat plantanimal: quia nec est tantum plâta, cum participet sensum tactus, nec simpliciter animal, cum non participet absolute gradum sensituum. Et quidquid sit de modo loquendi, illa anima tactiua separabilis est à sensitua perfecte, licet non è contrario: ergo eadem ratione constituet peculiarem animæ speciem. Ultra has verò animas addi potest anima concupiscens: nam hæc etiam est distincta animæ vis, quæ à quibusdam aliarum separabilis est: licet non ab omnibus. Imò Plato in Timæo illam diuisit in irascibile, & concupiscibile: quibus addidit solam rationalem, & ita modo alio longe diuerso trinembrem animarum diuisionem tradidit, quem in hoc alij multi postea imitati sunt.

Nihilominus constans est omnium Philosophorum sententia, tres tantum esse animarum gradus, prout in illa diuisione numerantur. Ita enim sentit Arist. in lib. 2. de Anim. vbi omnes expostores consentiunt. Tradit etiam optimè D. Aug. lib. de Quantitate animæ, cap. 33. vbi licet septem gradus vitæ distinguat: nihilominus tres tantum primi ad distinctionem animarum, & ad naturalem philosophiam pertinent: nam reliqui ad moralem, vel ad supernaturalem statum vitæ, aut patrie spectant: & ita non mutant, nec multiplicant animarum species, sed varias perfectiones, & ornamenta eiusdem rationalis animæ continent. Docuit etiam diuisionem illam Diuus Thomas 1. part. quæst. 78. art. 1. vbi sufficientiam illius diuisionis ex operationibus colligit in hunc sensum. Quia in hoc distinguuntur gradus animæ in genere ab alijs formis inanimatarum, quod est principium intrinsecum operationis viuentis in seipsam, & ad suam perfectionem per se operantis, quem modum operandi inanimata non habent, ut supra ostensum est. At verò inter viuentia ipsa